

Döviz Hesabına İlişkin İşlemler

Erkan KARAARSLAN
www.erkankaraarslan.org

I- GİRİŞ

Muhasebe birimi veznelerinca tahsil edilen veya her ne şekilde olursa olsun muhasebe birimlerinin banka hesaplarına intikal eden konvertibl döviz tutarları ile bunlardan yapılan ödeme, iade ve göndermeler “105-Döviz Hesabı”nda izlenecektir. Konvertibl olmayan yabancı paralar ise döviz hesabı yerine “117-Menkul varlıklar Hesabı”nda izlenecektir. Bu çalışmada, döviz hesabı ve döviz gönderme emirleri hesabına ilişkin işlemler ve bu hesapların işleyişi anlatılacaktır.

II- DÖVİZLERİN HESAPLARA ALINMASINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Genel bütçe kapsamı dışında yer alan kamu idarelerinin hesaba döviz alma işlemi sırasında dikkat etmeleri gereken durumlar şunlardır;

1- Kurum malı olarak muhasebe birimlerine teslim edilen ya da mevzuatı gereği döviz cinsinden bütçeye gelir kaydedilmek üzere tahsil edilen konvertibl yabancı paralar, tahsil edildiği veya teslim alındığı günkü **T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden** “105-Döviz Hesabı”na borç “600- Gelirler Hesabı”na alacak kaydedilecek bu tutarlar aynı zamanda gelir yansıtma hesabı aracılığıyla “800-Bütçe Gelirleri Hesabı”na alacak kaydedilecektir.

2- Muhasebe birimlerinca kişilere ait olarak teslim alınan konvertibl yabancı paralar, **işlem tarihindeki** T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden “105-Döviz Hesabı”na borç ilgili emanet karakterli hesaba alacak kaydedilecektir.

3- Muhasebe birimlerinca, mevzuatı gereği, ihale teminatı olarak kabul edilen konvertibl dövizler, **alındığı tarihteki** T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden, “105-Döviz Hesabı”na borç “330-Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı”na alacak kaydedilecektir.

4- Teminat olarak teslim edilen kişi malı dövizlerden her hangi bir nedenle gelir kaydedilmesi gerekenler, **kayıtlı değerleri üzerinden** bir taraftan “105-Döviz Hesabı”na alacak “330-Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı”na borç kaydedilecek diğer taraftan da, **işlem tarihindeki** T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden 105-Döviz Hesabı”na borç “600-Gelirler Hesabı”na alacak kaydedilecektir. Aynı zamanda bütçe geliri kayıtları da yapılacaktır.

5-Tahsil edilen kurum malı dövizlerin tamamı, kişilere ait dövizlerinca, miktarı Maliye Bakanlığınca belirlenen tutarı aşanlar, muhasebe birimlerinin hesabının bulunduğu banka şubesi nezdinde açtırılacak olan döviz tevdiat hesabına gün sonlarında yatırılmalıdır.

III- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNCE DÖVİZ TAHSİLİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

1- Muhasebe yetkilisi mutemetlerinca, döviz cinsinden tahsil edilen tutarlar için ayrı defterler kullanılmalıdır.

2- Tahsil edilen dövizler, tahsil edildikleri tarihteki T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru esas alınmak suretiyle ve gelir türleri itibariyle ayrı ayrı kaydedilmelidir. Ayrıca, defterde döviz cinsinden miktarlarda belirtilmelidir.

3- Muhasebe biriminin bulunduğu yer dışında muhasebe birimine bağlı olarak görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetlerince tahsil edilen dövizler, bulunulan yerdeki T.C. Merkez Bankası veya T.C. Ziraat Bankası şubeleri aracılığıyla, muhasebe biriminin döviz tevdiat hesabına aktarılmalıdır.

IV- GENEL BÜTÇE MUHASEBE BİRİMLERİNİN HESAPLARINDA TOPLANAN DÖVİZLERİN DIŞ ÖDEMELER MUHASEBE BİRİMİNE GÖNDERİLMESİNDE UYULACAK ESASLAR

Döviz hesabına kaydedilen hazine malı dövizler; haftalık dönemler itibarıyla topluca **Cuma günleri**, Cuma günü tatile rastladığında bir önceki iş günü ve her durumda mali yılın son iş günü; her bir döviz cinsi için ayrı ayrı düzenlenecek muhasebe işlem fişi ile dövizin cinsi ve miktarı belirtilerek **döviz gönderme emri** düzenlenmek suretiyle Dış Ödemeler Muhasebe Birimine aktarılacaktır. Dövizlerin gönderilmesinde **kayıtlı değerleri** esas alınacak ve gönderme emrinin tarih ve numarası ile gönderilen paraların döviz cinsinden tutarları muhasebe işlem fişine ayrıca yazılacaktır. Muhasebe işlem fişinin bir nüshası fakslandıktan sonra, aynı gün Dış Ödemeler Muhasebe Birimine gönderilecektir.

V- DÖVİZ STOKUNUN DEĞERLEMESİ

Muhasebe birimleri döviz mevcutlarını **gün sonlarında** T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden değerleyeceklerdir.

VI- DÖVİZ GÖNDERMELERİ

Döviz hesabından yapılan göndermelerde, “106-Döviz Gönderme Emirleri Hesabı” kullanılacaktır. Döviz hesabından ilgililere ödenecek veya hesaben gönderilecek olan dövizler için döviz gönderme emri düzenlenecektir. Gönderme emrinde, gönderilecek dövizin hangi belge karşılığında ödeneceği de açıklanacaktır.

Gönderme emri, muhasebe yetkilisi tarafından görevlendirilecek bir memur tarafından banka yetkililerine zimmetle teslim edilir. Bu konuda görevlendirilecek memurun adı, soyadı ve imza örneği daha önce bankaya yazılı olarak bildirilir. Teslim işlemi, iki nüsha olarak düzenlenen “gönderme emri teslim tutanağı”nın banka yetkilisine imzalatılması suretiyle gerçekleştirilir. Tutanağın ilk nüshası bankada alıkonulur, ikinci nüshası ise görevli memura geri verilir ve bu nüsha açılacak ayrı bir dosyada tarih sırasına göre saklanır. Bankaca, “gönderme emri”nin bir nüshası alıkonulup, bir nüshası paranın gönderilmesi veya istenilen hesaba aktarılmasından sonra onaylanarak banka hesap özet cetveli ile birlikte muhasebe birimine iade edilir.

VII- ÖRNEK UYGULAMALAR

1- Muhasebe birimine, kurum malı olarak 1000 dolar ve geçici teminat olarak 500 dolar intikal etmiştir. T.C. Merkez Bankası Dolar Satış Kuru:1,3500

----- / -----	
105.1.1.2 Döviz Hesabı	1.350.-
105.1.2.2 Döviz Hesabı	675.-
600 Gelirler Hesabı	1.350.-
330.2.1.1 Alınan Depozito ve Teminatlar Hs.	675.-

----- / -----		
805 Gelir Yansıtma Hesabı	1.350.-	
800 Bütçe Gelirleri Hesabı		1.350.-
----- / -----		

Bu örnekte, muhasebe birimine teslim edilen konvertibl dövizler, teslim alındığı günkü T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden kaydedilmelidir. Geçici teminat olarak alınan dövizler “330- Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı”na kurum malı olarak alınan dövizler ise gelirler ve bütçe gelirleri hesaplarına kaydedilmiştir.

2- Söz konusu kurum malı döviz bankaya gönderilmiştir.

----- / -----		
108.3 Diğer Hazır Değerler Hesabı	1.350.-	
105.1.1.2 Döviz Hesabı		1.350.-
----- / -----		

Bankadan gelen hesap özetinden söz konusu tutarın döviz tevdiat hesabına giriş kaydının yapıldığı anlaşılmıştır.

----- / -----		
105.2.1.2 Döviz Hesabı	1.350.-	
108.3 Diğer Hazır Değerler Hesabı		1.350.-
----- / -----		

3- Gün sonunda T.C. Merkez Bankası Döviz Satış Kurunun 1.3600 olduğu görülmüştür. Gün sonunda yapılması gereken değerlendirme aşağıdadır.¹

----- / -----		
105.2.1.2 Döviz Hesabı	10.-	
600.11.1.2.1 Gelirler Hesabı		10.-
----- / -----		

4- Söz konusu tutarın bir giderin ödemesinde kullanılması döviz gönderme emriyle bankaya bildirilmiştir.

----- / -----		
630 Giderler Hesabı	1.360.-	
106 Döviz Gönderme Emirleri Hesabı		1.360.-
----- / -----		
----- / -----		
830 Bütçe Giderleri Hesabı		1.360.-

¹ Mahalli idareler için hazırlanan hesap planının 600 Gelirler Hesabının 11.1.2.2 numaralı yardımcı hesap kodunun, “Kurumdaki emanet yabancı paralardan kaynaklananlar” Başlığını taşıdığından hareketle ve Taslak Yönetmelikte de açık bir hüküm bulunmadığı göz önüne alınarak emanet dövizlerin değerlemesinin de gelir ve gider kaydedileceği sonucu çıkarılmaktadır. Ancak, bu doğru bir muhasebeleştirme anlayışı değildir. Emanet dövizlerin değerinin artması ya da azalması kurum açısından gelir ya da gider değildir.

835 Gider Yansıtma Hesabı

1.360.-

----- / -----

Bankadan gelen hesap özetinden ilgilinin parayı çektiği anlaşılmıştır.

----- / -----

106 Döviz Gönderme Emirleri Hesabı

1.360.-

105.2.1.2 Döviz Hesabı

1.360.-

----- / -----